

Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma

Sisällysluettelo

1	Ohjausryhmän puheenjohtajien ja toimialajohtajien terveiset.....	1
1.1	Ohjausryhmän puheenjohtajien terveiset	1
1.2	Toimialajohtajien terveiset	2
2	Johdanto.....	3
3	Kansallisen lapsistrategiatyön linkitys Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmatyöhön	7
3.1	Julkaisut joihin ohjelmatyö nojautuu	8
4	Ohjelmatyö ja Hämeenlinnan kaupungin strategia	10
4.1	Ohjelman päätavoite	11
4.2	Lasten määrän ja palveluiden käytön kehitys Hämeenlinnassa	12
4.3	Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelman suhde muihin suunnitelmiin.....	14
4.4	Lasten ja nuorten osallisuus ohjelmatyössä.....	15
5	Hämeenlinna UNICEFin lapsiystävällisenä kuntana	16
6	Onnellisuus.....	17
6.1	Onnellisuutta edistävät hyvinvoinnin osa-alueet.....	18
6.2	Onnellisuuden kokonaiskuvan seuraaminen raportointityökalun avulla	20
7	Toimeentulon vaikeudet haastavat pärjäämisen	21
8	Strategisista lähtökohdista tekemiseen hyvinvoinnin osa-alueet huomioon ottaen.....	22
8.1	Kaupunkirakenteen toimiala	23
8.2	Sivistyksen ja hyvinvoinnin sekä sosiaali- ja terveystalvelujen toimialan horisontaalisen yhteistyön tavoitteet.....	25
8.3	Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala.....	25
8.4	Sosiaali- ja terveystalvelujen toimiala	26
9	Seuranta ja arviointi	27
10	Jatkokehitys.....	27

1 Ohjausryhmän puheenjohtajien ja toimialajohtajien terveiset

1.1 Ohjausryhmän puheenjohtajien terveiset

Hämeenlinnan kaupunki sai ensimmäisenä Suomessa UNICEFin myöntämän [lapsiystävällinen kunta –tunnustuksen](#) vuonna 2013. Tunnustuksen edellytyksenä on, että kunta sitoutuu kestävään kehittämistyöhön lasten ja nuorten osallisuuden eteen. Tunnustus uusittiin vuosina 2015 ja 2017.

Hämeenlinnassa on tehty jo useita lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Lapsia ja nuoria kuullaan arjessa niin päiväkodeissa, kouluissa kuin vapaa-ajalla. Kouluissa on aktiivista oppilaskuntatoimintaa ja lapsilla ja nuorilla on edustus valtuustossa ja lautakunnissa. Lastenkulttuuria on tarjolla päiväkodeista yläkouluihin ja lapsille ja nuorille löytyy harrastusmahdollisuuksia eri puolilla Hämeenlinnaa. Lisää tietoa löytyy [Hämeenlinnan kaupungin nettisivuilta](#).

Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelmatyö on luonteva laajennus UNICEFIN lapsiystävällinen kunta työlle. Ohjelmatyön keskeiseksi teemaksi otimme onnellisuuden, joka ohjelmatyössä on liitetty viiteen hyvinvoinnin osa-alueeseen: oppiminen, ihmissuhteet, terveys, osallisuus ja turvallisuus. Lisäksi halusimme nostaa erikseen esille lapsiperheköyhyyden, joka on perussyy moniin muihin lasten kohtaamiin riskeihin.

Lapsiperheisiin ja lapsiin panostaminen on tärkeä ja kaupungin elinvoimaa lisäävä asia – yksi Hämeenlinnan strateginen kivijalka. Lapsiystävällinen kunta ohjelmatyössä kehitetyn mallin avulla voimme tietoon pohjautuen johtaa toimintaa niin, että kuntatalouden kiristyessä pystymme turvaamaan lasten ja nuorten hyvän arjen ja parantaa tilannetta kulloinkin esille tulevien kehittämiskohteiden osalta.

Hyvä arki rakentuu toimivista ihmissuhteista, aidoista kohtaamisista, arvostuksen kokemuksesta, koulun ja harrastusten sujuvuudesta, perustarpeiden toteutumisesta. Osassa näiden tavoitteiden toteutumista kunnalla on iso rooli osasta kantavat keskeisimmän vastuun vanhemmat ja muut lasten ja nuorten kanssa toimivat. Tarvitsemme teitä kaikkia Lapsiystävällisen Hämeenlinnan rakennustyöhön.

Lapsiystävällinen Hämeenlinna ohjelmatyön

pj. Timo Viitanen (sd.)

vpj. Helena Lehtonen (kok.)

vpj. Veera Jussila (vihr.)

1.2 Toimialajohtajien terveiset

Lasten oikeudet ovat ihmisoikeuksia. Lasten oikeudet ovat myös aikuisten velvollisuuksia. Ilman aikuisten yhteistä vastuuta lasten oikeudet sekä onnellinen lapsuus ja nuoruus eivät voi toteutua.

Hämeenlinnan lapsiystävällinen ohjelma on monella tapaa historiallinen. Se on ensimmäinen kuntatason monialainen ohjelma, joka kiinnittyy samanaikaisesti valtakunnalliseen lapsistrategiaan ja kaupungin strategiaan. Se on toimialojen yhteinen, horisontaalisesti kaupunkia johtava ohjelma, jonka keskiössä on lasten ja nuorten hyvinvointi. Osana ohjelmaa on rakennettu mittaristo onnellisuudelle ja hyvinvoinnin osa-alueille. Se vahvistaa omalta osaltaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluihin liittyvää tietojohtamista. Lisäksi ohjelma uskaltaa puuttua usein vaiettuun asiaan, lapsiperheköyhyyteen.

Ohjelman keskeinen käsite on onnellisuus. Tärkeä linjaus ohjelmaa valmisteltaessa oli, että onnellisuuden käsitettä ei yritetty määritellä. Sen sijaan kysyimme sitä lapsilta ja he vastasivat. Lasten vastauksissa onnellisuutta tuovat mm. rakkaus, musiikki, harrastukset ja se, ettei kiusata.

Unicefin ensimmäinen lapsiystävällinen kunta - Hämeenlinna - katsoo tämän ohjelman myötä rohkeasti eteenpäin kohti entistä yhtenäisempää, lapsiystävällistä kaupunkia.

Lapsille suunniteltu kaupunki on hyvä kaikille.

Päivi Raukko, sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Jukka Lindberg, sosiaali- ja terveysjohtaja

Tarja Majuri, kaupunkirakennejohtaja

2 Johdanto

Hämeenlinnan kaupunginhallituksessa tehdyn päätöksen (KH 11.5.2020 § 188 ja KH 18.5.2020 § 206) perusteella aloitettu Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelmatyö nojaa valmisteilla olevan kansallisen lapsistrategian tapaan Lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) lähtökohtiin.

Lapsen oikeuksien sopimus kokoaa yhteen näkemyksen lasten hyvän elämän ja kasvun perusedellytyksistä. LOS:n tärkein tavoite on turvata jokaiselle lapselle elämän perusedellytykset ja turvallinen kasvuympäristö. Sopimus on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Sopimuksessa on neljä yleistä periaatetta:

- Syrjimättömyys
- Lapsen edun huomioon ottaminen
- Oikeus elämään ja kehittymiseen
- Lapsen näkemyksen kunnioittaminen

Lapsen edun ensisijaisuuden huomioon ottamiseen velvoittava sopimuskohta on avain lapsen oikeuksien sopimuksen ymmärtämiseen. Lapsen oikeuksien komitean mukaan tulkinnan lapsen edusta on oltava yhdenmukainen koko yleissopimuksen kanssa. Erityisesti yleisperiaatteet ovat tärkeitä, kun lapsen etua määritellään. Tärkeänä osana lapsen edun määrittelyä ovat lasten omat näkemykset, kokemukset ja mielipiteet.

Yksi keino viedä eteenpäin lapsen oikeuksien sopimuksen sisällöllisiä teemoja on UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –malli. UNICEFin malli tukee osaltaan kunnissa tehtävää, lapsen oikeudet huomioon ottavaa, arjen hyvinvointityötä. Hämeenlinna on saanut ensimmäisenä kuntana Suomessa UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –tunnustuksen vuonna 2013. UNICEF on uusinnut tunnustuksen Hämeenlinnalle vuosina 2015 ja 2017. Nykyinen tunnustus on voimassa 2021 vuoden loppuun. Tavoitteena on saada tunnustus myös jatkossa. Tunnustus on esimerkki siitä johdonmukaisesta työstä, mitä Hämeenlinnassa on tehty lasten hyväksi. Hämeenlinnassa tehdystä Lapsiystävällinen kunta -työstä on tarkempi kuvaus kappaleessa 5. Hämeenlinna UNICEFin lapsiystävällinen kunta.

Ohjelmatyön keskeiseksi teemaksi on valittu onnellisuus. Onnellisuuden käsitteen määrittelemiseksi hämeenlinnalaisia lapsia ja nuoria haastateltiin kysymällä mitä onnellisuus ja hyvä elämä heidän mielestään tarkoittaa. Lasten ja nuorten käsityksiä aiheesta kuvataan kappaleessa 4.4 Lasten ja nuorten osallisuus ohjelmatyössä.

Onnellisuuden rinnalle ohjelmaan otettiin mukaan tarkasteltavaksi ilmiö, joka liittyy lapsiperheiden toimeentulon haasteisiin. Unicefin yksi kestävä kehityksen tavoitteista on äärimmäisen köyhyyden poistaminen. Suurin osa äärimmäisessä köyhyydessä elävistä lapsista asuu Etelä-Aasiassa ja Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Silti köyhyys on maailmanlaajuinen ongelma, joka tuntuu myös Suomessa. Samaan aikaan kun yleinen tulotaso on Suomessa noussut, on lapsiperheiden köyhyys moninkertaistunut. Lapsiköyhyys on yleisintä yhden huoltajan perheissä sekä monilapsisissa perheissä (Unicef: Kestävän kehityksen tavoitteet). Köyhyyden mukaan ottoa ohjelmaan voidaan perustella myös sillä, että yhden vanhemman perheitä on Hämeenlinnassa jonkin verran enemmän kuin Suomessa ja Kanta-Hämeessä keskimäärin (SOTKANET). Hämeenlinnalaisten lapsiperheiden toimeentulon haasteita käsitellään tilastojen näkökulmasta kappaleessa 4.2. Ilmiö nousee esille myös onnellisuutta määrittävien viiden hyvinvoinnin osa-alueen kautta.

Taloudellisen turvan puute on suuri yhteiskunnallinen kysymys ja se voi olla perussyy moniin muihin lasten ja nuorten kohtaamiin haasteisiin ja ongelmiin. Toimeentulon haasteita yksittäinen kunta ei voi kokonaisuudessaan ratkaista. Toimeentulon ongelmien helpottamisen lisäksi kunnan kannattaa kiinnittää huomiota niihin arjen asioihin, jotka tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia ja sitä kautta onnellisuutta. Tällä tavalla toimimalla voidaan vähentää taloudellisten haasteiden mukanaan tuomien muiden riskien realisoitumista lasten ja nuorten arjessa.

Lapsen oikeuksien sopimuksen lisäksi ohjelma nojaa Lapsen aika, Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040 –raporttiin. Raportissa keskiöön nostetut viisi hyvinvoinnin osa-aluetta (ihmissuhteet, oppiminen, turvallisuus, terveys ja osallisuus) tukevat ohjelmaan valitun onnellisuus-käsitteen konkretisoimista. Hyvinvoinnin osa-alueisiin on liitetty kattava indikaattoripaketti THL:n kouluterveyskyselystä. Indikaattoreiden avulla saamme kuntatasoisen näkemyksen siitä, mitä lasten ja nuorten kohdalla onnellisuuden käsitteen alla Hämeenlinnassa tapahtuu. Seurannan helpottamiseksi ohjelmatyön yhteydessä on rakennettu raportointityökalu (kts. Kappale 6.2).

Ohjelmatyötä varten on perustettu projektiryhmä ja ohjausryhmä. Projektiryhmä on muodostettu Hämeenlinnan kaupungin viranhaltijoista. Ohjausryhmässä on edustus viranhaltijoiden lisäksi kaikista valtuustoryhmistä, Linnan kehityksestä sekä kolmannelta sektorilta (Hämeenlinnan seudun 4H yhdistys, Lasten liikunnan tuki ry ja Mannerheimin lastensuojeluliitto).

Ohjelmatyön aikana järjestettiin kolme webinaaria, joissa kuultiin asiantuntijapuheenvuoroja sekä käytiin keskusteluja. Tilaisuuden olivat avoimia kaikille asiasta kiinnostuneille.

Tämä ohjelma tukee lautakuntien välistä horisontaalista yhteistyötä ja hakee ratkaisua lasten ja perheiden hyvinvoinnin parantamiseen sekä lastensuojelun asiakkuuksien vähentämiseen.

Ohjelmatyön aikana keskusteluihin ovat nousseet seuraavat lauseet: ”Lapset ja nuoret ovat tärkein investointikohde” sekä ”Toimivat lapsiperhepalvelut ovat yksi strategisista kivijaloista”. Alle on koottu ohjausryhmän käsityksiä siitä, mitä edellä mainitut lauseet tarkoittavat arjessa.

Ohjausryhmän näkemyksiä siitä mitä tarkoitetaan sillä kun todetaan että: ”Lapset ja nuoret tärkein investointikohde”

- Oikea-aikaisuus
 - Kohtaamiseen panostaminen
 - Ihmisiin investoiminen
 - Palveluiden tarveperusteisuus
 - Uskottavat resurssit
 - Tulevaisuuteen satsaaminen
 - Jokaiselle sopivat tulevaisuudenpolut
 - Turvallisuuden tukeminen
 - Kasvun vuosien tukeminen
 - Kaupunkia tehdään lapsille ja nuorille
 - Tilojen terveellisyys ja turvallisuus
-

- Terveellisten elämäntapojen tukeminen

Ohjausryhmän näkemyksiä siitä mitä tarkoitetaan sillä kun todetaan että: ”Toimivat lapsiperhepalvelut ovat yksi strategisista kivijaloista”

- Välittämisen ilmapiiri
 - Johtaminen
 - Lyhytnäköiset säästöt eivät kannattavia
 - Palveluiden helppo saatavuus
 - Taloudellinen panostus toimeentulon ongelmien ratkaisemiseksi
 - Oma työntekijä
 - ”Sopiva” laatu
 - Vanhemmuuden tuki
 - Tuetaan lapsia ja nuoria olemaan aktiivisia toimijoita
 - Lapset puheeksi kaikissa palveluissa
 - Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen
 - Yhden luukun palvelu
 - Osallisuus
 - Yhtäläiset mahdollisuudet kasvuun, kehitykseen, oppimiseen, hyvinvointiin
 - Sosiaalinen yhdenvertaisuus
 - Henkilöstön osaaminen
 - Lasten oikeuksien vaaliminen
 - Kestävä elämäntapa
-

- Hyvinvoinnin lähteitä arkeen
- Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmaan liittyvässä webinaarisarjan kolmannessa osiossa käsiteltiin hyvinvointia rakennetussa ympäristössä. Hämeenlinnan kaupungin maankäytön suunnittelujohtaja Niklas Lähteenmäki nosti omassa puheenvuorossaan esille hyvän näkökulman lapsiystävällisestä kaupungista: ”Jos kaupunki on hyvä lapsille se on myös hyvä muille kaupungin asukkaille.” Lapsiystävällisen kaupungin rakentaminen on kaikkien kaupunkilaisten etu.

3 Kansallisen lapsistrategiatyön linkitys Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmatyöhön

Kansallinen lapsistrategia on lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin edistämisen väline.

Lapsistrategialla vahvistetaan hallinnon ja päätöksenteon lapsenoikeusperustaisuutta. Strategialla on mahdollista luoda kattava, johdonmukainen ja tavoitteellinen toimintapolitiikka lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaamiseksi ja edistämiseksi.

Lapsistrategiaan sisällytetään määräaikaista ja mitattavia päämääriä ja tavoitteita. Strategia sidotaan alakohtaisiin, kunnallisiin ja alueellisiin strategioihin ja talousarvioihin. Kansallinen lapsistrategia on ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien täytäntöönpanon väline lasten ja lapsiperheiden osalta. Erityisen merkittävässä roolissa lapsistrategiassa kaikkien lasten kannalta on YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

Seuraavalla sivulla olevassa kuvassa 1 lapsistrategian asemaa on kuvattu lapsia koskevan päätöksenteon ja toiminnan perustana. Ulommalla kehällä on kuvattu lapsistrategiassa huomioon otettavat kokonaisuudet. (Kansallisen lapsistrategian oikeudellinen perusta 2020:20 Esa Iivonen, Kirsi Pollari)

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmassa kuvassa 1 esille nostetut kokonaisuudet tuodaan esille ja konkretisoidaan viiden hyvinvoinnin osa-alueen kautta. Hyvinvoinnin osa-alueet sidotaan arjen toimintaan indikaattoripaketin ja arjen tekemistä kuvaavien kysymysten avulla. Hyvinvoinnin osa-alueet kuvataan kappaleessa 6.1.

Kuva 1 Lapsistrategian asema lapsia koskevan päätöksenteon ja toiminnan perustana

3.1 Julkaisut joihin ohjelmatyö nojautuu

Lapsen oikeuksien sopimuksen lisäksi Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelma tukeutuu kahteen, myös tulevaa kansallista lapsistrategiatyötä alustavaan valtioneuvoston julkaisuun.

Julkaisut ovat Marianne Heikkilän toimittama Lapsen aika, Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040 sekä Jouni J Välijärven toimittama Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille. Tutkijoiden havaintoja ja suosituksia lasten ja nuorten monipuolisen kehityksen, terveyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistämiseksi.

Lapsen aika -julkaisun visiota, skenaarioita, suosituksia ja tutkimuksen esiin nostamia hyvinvoinnin osa-alueita tunnistettiin tutkimuksen ja kokemusasiantuntijuuden avulla.

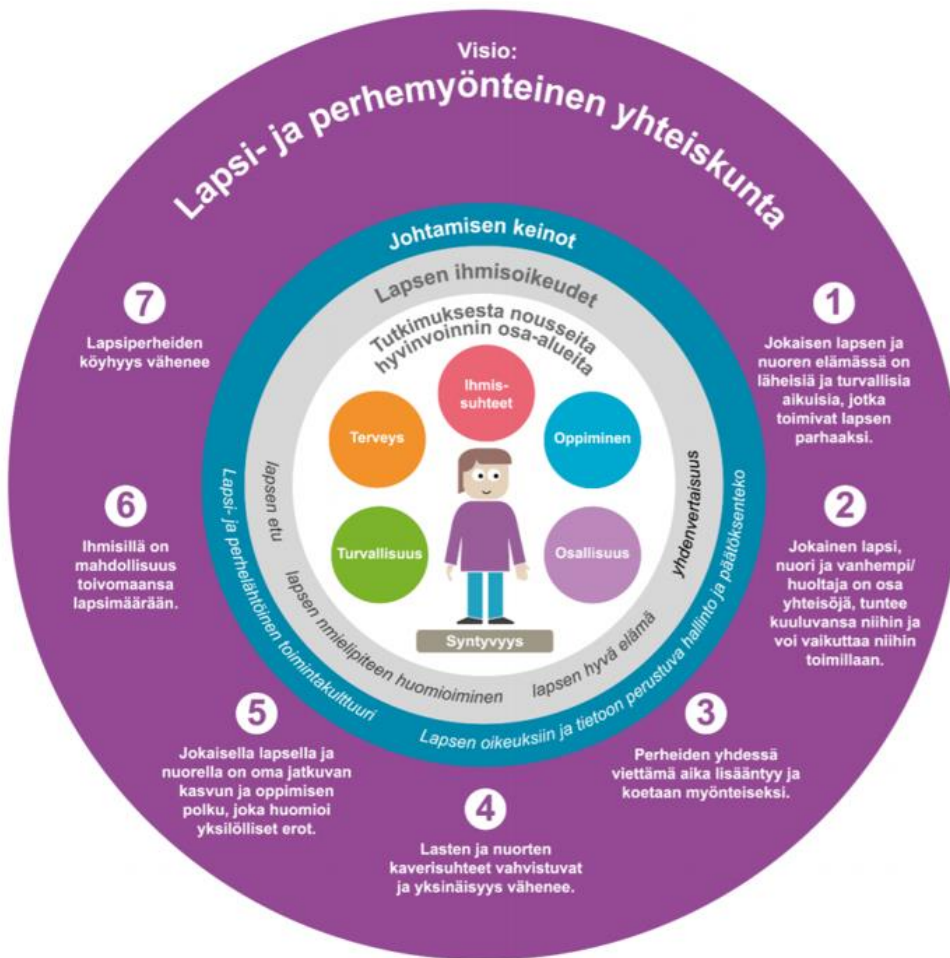
Visiota konkretisoivat seitsemän tavoitetta, jotka liittyvät lapsen ihmissuhdeympäristöön, lapsen ja perheen osallisuuteen, lapsen ja nuoren yksilöllisen kasvun ja oppimisen polun mahdollistamiseen, lapsiperheiden köyhyyden vähentämiseen sekä ihmisten mahdollisuuteen toivomaansa lapsimäärään (kuva 2).

Tutkimuksen perusteella määrittyivät lapsen hyvinvoinnin osa-alueiksi ihmissuhteet, oppiminen, osallisuus, turvallisuus ja terveys.

Vision toteuttamisen kannalta keskeisiksi johtamisen keinoiksi nähtiin lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuva hallinto ja päätöksenteko sekä lapsi- ja perhelähtöinen toimintakulttuuri. Vision saavuttamisen edellytys on laaja-alainen sitoutuminen yhteiskunnan eri tasoilla. (Lapsen aika, Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040)

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmassa erityisen vahvana näkemyksenä on yhteistyö. Tätä kuvastaa ohjelman keskeiseksi teemaksi valittu onnellisuus, joka ei ole kenenkään toimijan erityisosaamisen alue, vaan jokainen toimija voi tahollaan pohtia sitä, miten omalla toiminnalla edistetään onnellisuutta. Onnellisuustyön tueksi rakennettu raportointityökalu tukee tätä työtä ja muuttaa onnellisuus-käsitettä konkreettisemmaksi sekä mahdollistaa olemassa olevan datan entistä helpomman hyödyntämisen sekä työn tuloksellisuuden seuraamisen.

Kuva 2. Lapsen aika – Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040

4 Ohjelmatyö ja Hämeenlinnan kaupungin strategia

Hyvinvoinnin edistäminen on yksi Hämeenlinnan strategisista päämääristä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen perustehtävä. Sen tavoitteena on asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja arjen turvallisuuden lisääminen, sairauksien ja syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen.

Edistämällä hyvinvointia parannetaan asukkaiden elämänlaatua, lisätään työllisyyttä ja tuottavuutta sekä ehkäistään sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua.

Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kunnan kaikille toimijoille. Kunta ei voi tehdä työtä yksin. Yhteistyötä tarvitaan alueellisesti, järjestöjen, seurakuntien ja yritysten kanssa. Hämeenlinnan kaupungissa toimintaa ohjaa johtoryhmä ja koordinoi monialainen työryhmä.

Kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa seurataan neljän vuoden välein laadittavassa hyvinvointikertomuksessa ja vuosittain tehtävässä hyvinvointiraportissa.

Päätösten ennakkoarvioinnin arviointi (EVA) on osa hyvinvointijohtamista. Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään. Ennakkoarvioinnin arviointi on lakisääteistä.

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelma osaltaan toteuttaa kaupunkistrategiaa.

Kuva 3. Hämeenlinnan kaupunkistrategia

4.1 Ohjelman päätavoite

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelma rakentaa punaisen langan kaupunkistrategian ja lapsiin kohdistuvien ohjaavien asiakirjojen välille. Ohjelman päätavoitteena on lapsiystävällinen Hämeenlinna. Lapsiystävällisyys on kytketty onnellisuuteen, jossa tapahtuvia muutoksia seurataan hyvinvoinnin osa-alueiden avulla. Seurannan tueksi on rakennettu raportointityökalu.

Tavoitteen asetanta on kaksivaiheinen. Ohjelman välitavoitteena on se, että Hämeenlinna on vähintään maan keskitasolla kaikissa hyvinvoinnin viidessä osa-alueessa. Tavoitteen toinen osa saavutetaan silloin, kun Hämeenlinna on paras suomalainen kunta hyvinvoinnin osa-alueiden näkökulmasta raportointityökaluun liitettyjen indikaattoreiden perusteella.

Tavoitteen ensimmäiseen vaiheeseen päästään valtuustokauden 2021 – 2024 loppuun mennessä ja tavoitteen toinen osa toteutuu vuoteen 2030 mennessä. Pää tavoitetta kohti edetään yhteistyöllä kaupungin asukkaiden, kolmannen sektorin, yksityisten palveluntuottajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Tavoitteeseen pääseminen vaatii yhteistä pitkäjänteistä työtä niin viranhaltijoiden kuin poliittisten päättäjienkin kesken.

4.2 Lasten määrän ja palveluiden käytön kehitys Hämeenlinnassa

Tässä kappaleessa tarkastellaan lapsimäärän kehityksen (vuodesta 2015 vuoteen 2019) vaikutusta palveluiden käyttöön.

Tilastojen mukaan Hämeenlinnan 0 – 15-vuotiaiden lasten ja nuorten määrä on laskenut vuodesta 2015 vuoteen 2019 359 lapsella. Vuonna 2015 vauvaikäisiä oli Hämeenlinnassa 621 ja vuonna 2019 524.

Vuodesta 2015 ja vuoteen 2019 äitiysneuvolan käynnit (äitiysneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 15 - 44-vuotiasta naista) ja lastenneuvolan käynnit (lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta) ovat laskeneet Hämeenlinnassa reilulla sadalla käynnillä. Samalla ajanjaksolla kouluterveydenhuollon käynnit ovat laskeneet noin sadalla käynnillä. Neuvolan käyntimäärien vähenemiseen ovat vaikuttaneet syntyvyyden laskeminen, määrääikaisten toimintaohjelman mukaisten tarkastusten sisältöjen kehittäminen perheiden tarpeiden mukaisiksi. Kouluterveydenhuollon käynteihin vaikuttavat mm. kouluterveydenhuollon toimintamallien kehittäminen (ryhmävastaanotot, Wilma-yhteydenotot koteihin) sekä kokonaisvaltaisempi perheiden kohtaaminen vuosittaisissa määrääikaistarkastuksissa. Käyntimäärien laskemiseen vaikuttaa myös tavanomainen vuosittainen käyntimäärien vaihtelu.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palveluiden näkökulmasta lasten määrän lasku näkyy tällä hetkellä voimakkaimmin varhaiskasvatusikäisten lasten määrän vähenemisenä. Vuonna 2015 Hämeenlinnassa oli 4 762 0 – 6 –vuotiasta ja vuonna 2019 vastaava luku oli 4 223. Huomion

arvoista kuitenkin on, että samalla ajanjaksolla kaupungin varhaiskasvatukseen osallistuneiden (1 – 6-vuotiaat) määrä nousi 66,8 prosentista 79,3 prosenttiin. Perusopetuksen osalta tarkastelujaksolla (2015 – 2019) oppilasmäärässä ei ole havaittavissa laskua pikemminkin jonkin verran kasvua. Kasvua on myös tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden määrissä. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden osuus kaikista oppilaista on alhaisempi Hämeenlinnassa kuin Suomessa keskimäärin.

Lapsiperheiden kotipalvelun käyttäjämäärät ovat pysyneet tarkastelujaksolla samalla tasolla. Vuosien 2015 ja 2019 välillä tapahtunut 0-15-vuotiaiden määrän lasku ei näyttäydy sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyön asiakkuuksissa. Perhetyön palveluiden piirissä olevien perheiden määrä on jatkanut kasvuaan. Perheneuvolan asiakasmäärät ovat laskeneet vuosien 2015 ja 2019 välillä 857 asiakkaasta 700 asiakkaaseen.

Lastensuojeluilmoitusten määrä on jatkanut kasvuaan vuosien 2015 – 2019 aikana. Sen sijaan lastensuojelun avohuollon asiakkuudet ovat laskussa, tosin Hämeenlinnassa ko. palveluiden piirissä lapsia on prosentuaalisesti merkittävästi enemmän kuin Suomessa keskimääräisesti. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrän kasvu on jatkunut hitaana mutta tasaisena kyseisenä ajanjaksona.

Huomionarvoista tilastollisessa tarkastelussa on lastensuojeluilmoitusten määrän kasvu (ilmaisu huolesta) ja asiakasmäärien nousu joissakin korjaavissa palveluissa vaikka lasten kokonaismäärä laskee. Toisaalta osassa universaalipalveluista sekä varhaisissa sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa asiakasmäärä on laskenut tai pysynyt samana.

Vuosien 2015 – 2018 tarkastelujaksolla pienituloisten lapsiperheiden osuus on noussut Hämeenlinnassa 10,3 prosentista 11,6 prosenttiin. Samaan aikaan yhden vanhemman perheiden määrä on noussut noin 22,8 prosentista 25,4 prosenttiin (prosenttia lapsiperheistä).

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden (prosenttia lapsiperheistä) määrä on noussut samalla ajanjaksolla 9,8 prosentista 13,6 prosenttiin. Koko maan keskiarvon ollessa vuonna 2018 11 prosenttia.

Hämeenlinnalaisista nuorista THL:n kouluterveyskyselyn mukaan noin 30 prosenttia kokee, että perheen taloudellinen tilanne on kohtalainen tai sitä huonompi. Samaan aikaan noin 25 prosenttia yläkoululaista kokee mm, että kiinnostavat harrastukset ovat liian kalliita.

Toimeentulon haasteiden ratkaisemiseksi nostettuja kansallisia toimia on kuvattu tässä ohjelmassa myöhemmin kappaleessa 7.

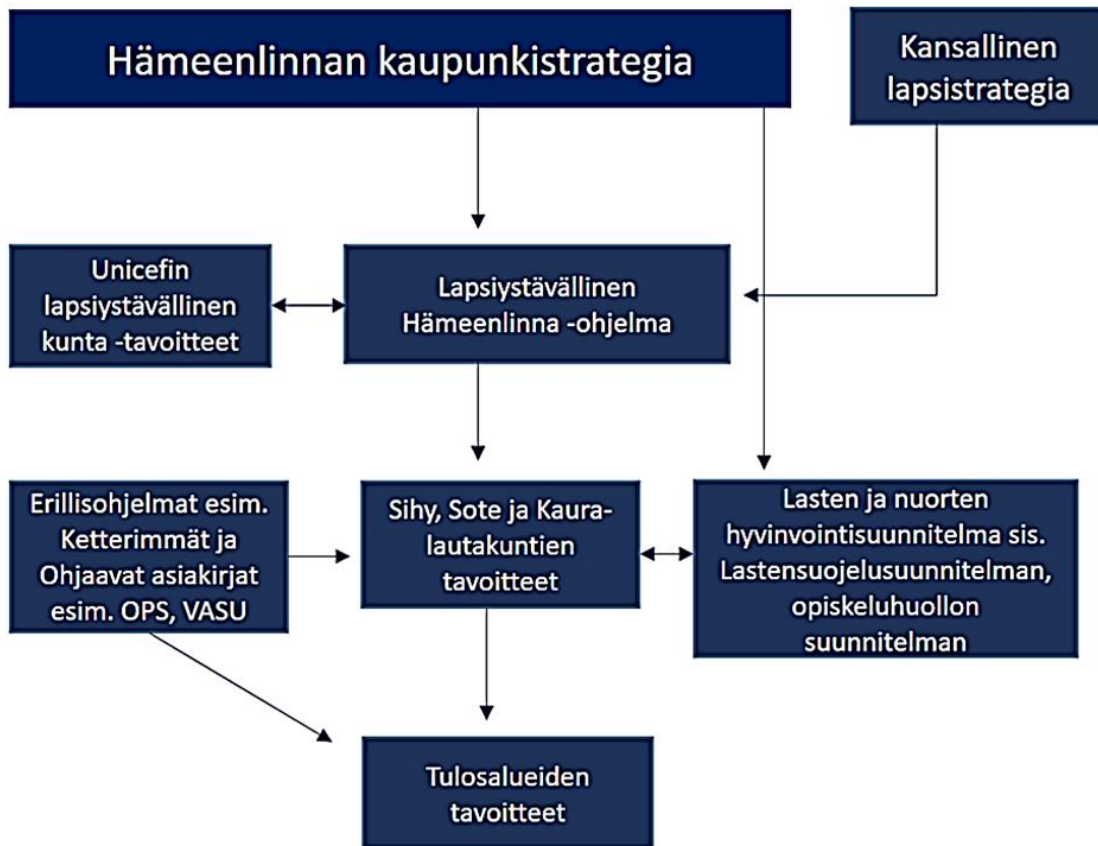
Tässä kappaleessa esiin nostettuihin tilastotietoihin voi tarkemmin tutustua ohjelman aikana kehitetyn raportointityökalun avulla. Linkki työkaluun löytyy kappaleesta 6.2.

4.3 Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelman suhde muihin suunnitelmiin

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelma toteuttaa kansallista lapsistrategiaa ja Hämeenlinnan kaupunkistrategiaa, tukee Unicefin lapsiystävällinen kunta-tavoitteita ja ohjaa kaupungin erillisohjelmia, tavoitteita ja sitä kautta palveluiden tuottamista. Ohjelman punainen lanka, lapsiystävällisyys, kulkee läpi ohjaavien asiakirjojen.

Ohjelman suhde muihin ohjelmiin, suunnitelmiin, tavoitteisiin on kuvattu kuvassa 4.

Kuva 4. Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelman suhde muihin ohjelmiin, suunnitelmiin, tavoitteisiin

4.4 Lasten ja nuorten osallisuus ohjelmatyössä

Ohjelmatyön yksi lähtökohta on osallisuus. Jo työn valmisteluvaiheessa haluttiin, että hämeenlinnalaiset lapset ja nuoret voivat osallistua ohjelman laatimiseen laajasti. Osallistaminen tapahtui pääosin loka-marraskuun 2020 aikana. Ohjelmatyöhön kerättiin ajatuksia eri taustaisilta 3-16 vuotiailta hämeenlinnalaisilta. Lasten ja nuorten osallisuutta ohjelmatyössä on lisätty myös siten, että ohjausryhmässä on edustus Hämeenlinnan kaupungin nuorisovaltuustosta.

Osallistamisen lähtökohtana oli kerätä lapsilta ja nuorilta ajatuksia siitä, mitä hyvä elämä on sekä ajatuksia siitä, mitä onnellisuus on lasten ja nuorten mielestä.

Lasten ja nuorten kuulemisen tulokset on yhdistetty yhdeksi aineistoksi. Keskeisimpänä hyvän elämän osa-alueina sieltä nousee esiin harrastusten tärkeys, se ettei ketään kiusata, perhe sekä ystävät. Tuloksia on nostettu esille myös kappaleessa 6.

5 Hämeenlinna UNICEFin lapsiystävällisenä kuntana

Hämeenlinna oli aktiivisesti mukana lapsiystävällinen kunta mallin kehittämisessä yhdessä UNICEFin kanssa ja sai vuonna 2013 Suomen ensimmäisen UNICEFin myöntämän Lapsiystävällinen kunta –tunnustuksen.

Tunnustus myönnetään kunnalle, joka sitoutuu kestävään kehittämistyöhön lasten ja nuorten parhaaksi.

Tunnustus on uusittu vuosina 2015 ja 2017. Tavoitteena on uusia tunnustus loppuvuodesta 2021, jolloin nykyinen toimintakausi päättyy.

Kehittämistyötä ohjaa kullekin toimintakaudelle luotu oma toimintasuunnitelma, johon on määritelty kehittämistyön tavoitteet ja toimenpiteet, joilla tavoitteisiin tähdätään. Toimenpiteiden toteutumista seuraa ja ohjaa poikkihallinnollinen koordinaatioryhmä.

Vuosien 2018-2021 toimintasuunnitelmaan päätavoitteiksi on määritelty Lapsiystävällinen kunta – toiminnan viestinnän kehittäminen, arjen osallisuuden vahvistaminen sekä lapsivaikutusten arvioinnin kehittäminen.

Kehittämistyötä arvioidaan vuosittain UNICEFin ja koordinaatioryhmän yhteisissä seurantatapaamisissa.

Kuva 5 Lapsen oikeuksien sopimus

6 Onnellisuus

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmassa keskeiseksi teemaksi on nostettu hämeenlinnalaisten lasten ja nuorten onnellisuus. Onnellisuuden teema on liitetty viiteen hyvinvoinnin osa-alueeseen (oppiminen, ihmissuhteet, terveys, osallisuus ja turvallisuus). Hyvinvoinnin osa-alueet on poimittu Jouni J. Välijärven kirjoittamasta julkaisusta *Edellytykset kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen kaikille*.

Onnellisuus-käsite on määritelty hämeenlinnalaisten lasten ja nuorten haastattelujen perusteella. Merkille pantavaa on se, että lapset ja nuoret kokevat onnellisuuden syntyvän arjen yksinkertaisista asioista. Kuvassa 6 on kuvattu sanapilven muodossa onnellisuutta tuottavia asioita lasten ja nuorten arjesta.

Kuva 6. lasten ja nuorten haastatteluissa esille nousseet onnellisuutta aiheuttavat seikat

6.1 Onnellisuutta edistävät hyvinvoinnin osa-alueet

Jouni Välijärven toimittamassa raportissa on tutkijoiden ja tutkijaryhmien näkemyksiä siitä, miten lapsen paras toteutuu perheessä, varhaiskasvatuksessa, harrastuksissa, koulussa, terveydenhuollossa ja sosiaalipalveluissa. Raportti perustuu noin sadan tutkijan tai tutkijaryhmän näkemykseen. Aineiston perusteella päädyttiin viiteen keskeiseen hyvinvoinnin osa-alueeseen joita ovat ihmissuhteet, oppiminen, turvallisuus, terveys ja osallisuus.

Alla on lyhyt kuvaus siitä, mistä näkökulmasta hyvinvoinnin osa-alueita tarkastellaan tässä ohjelmassa.

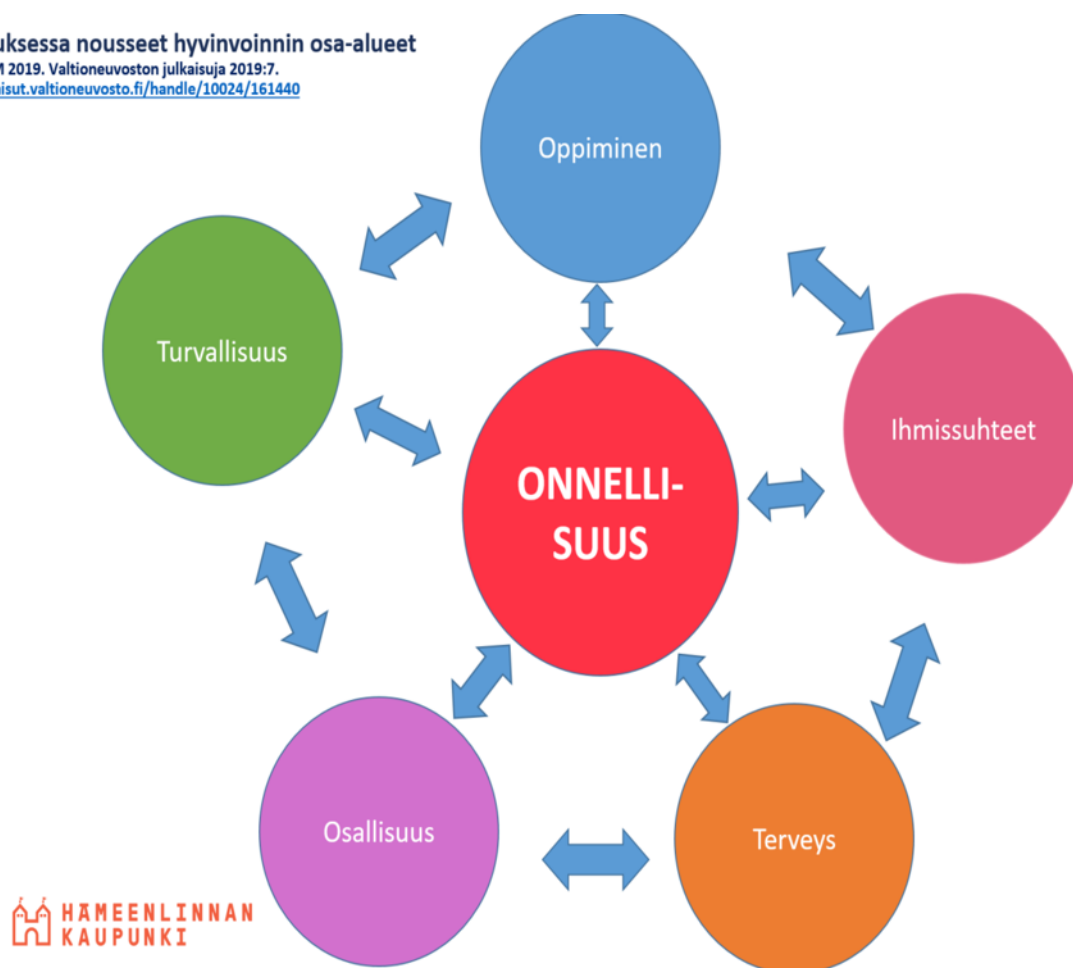
- Oppiminen: Kasvua ja oppimista tapahtuu jatkuvasti ja kaikkialla, koko elämänkaaren ajan.
- Tässä ohjelmatyössä oppiminen rajataan tarkoittamaan vain akateemisia taitoja

- Ihmissuhteet: Läheiset ja turvalliset aikuiset ovat lasten ja nuorten turvallisuuden ja hyvinvoinnin perusta
- Terveys: Terveydellä tarkoitetaan tässä ohjelmatyössä sekä psyykkistä että fyysistä terveyttä
- Osallisuus: Lapset ja nuoret huomioidaan heidän arkisessa elämänpiirissään ja päätöksenteossa
- Turvallisuus: Kaikki lapset ja nuoret voivat hyvin ja elävät turvallisissa kasvu ja oppimisympäristöissä

Kuva 7. Onnellisuutta edistävät hyvinvoinnin osa-alueet

Tutkimuksessa nousseet hyvinvoinnin osa-alueet

STM & OKM 2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:7.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161440>

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelmatyössä Välijärven raportissa julkaistut hyvinvoinnin osa-alueet liitettiin onnellisuutta määrittäviksi tekijöiksi. Hyvinvoinnin osa-alueet linkitettiin THL:n kouluterveyskyselyn indikaattoreihin soveltuvien osien. Indikaattoreiden avulla saadaan tietoa siitä,

mitä onnellisuuden teemassa vuositasolla hämeenlinnalaisilla lapsilla ja nuorilla tapahtuu.

Hyvinvoinnin viiteen osa-alueeseen liitetty indikaattorikokonaisuus muodostaa listan tekijöistä / seikoista, jotka on syytä ottaa huomioon kun onnellisuutta / hyvinvointia edistetään.

Ohjelman yhteydessä rakennettiin raportointityökalu, jonka avulla voidaan tarkastella lasten ja nuorten tilannetta hyvinvoinnin osa-alueiden kautta. Raportointityökalun taustalla oleva data päivittyy vuosittain.

6.2 Onnellisuuden kokonaiskuvan seuraaminen raportointityökalun avulla

Lapsiystävällinen Hämeenlinna –ohjelman valmistelun aikana kehitettiin uudenlainen [raportointityökalu](#). Työkalun yleisnäkymä hyvinvoinnin viidestä osa-alueesta on kuvassa 8 (Hämeenlinna suhteutettuna koko maan tulokseen). Hyvinvoinnin osa-alueita voi tarkastella eri maantieteellisten alueiden mukaan. Työkalun sivuilta löytyvät lisäksi kuvaukset lasten määrän ja palveluiden käytön kehityksestä sekä hämeenlinnalaisten lapsiperheiden taloudellisiin haasteisiin liittyvää tietoa.

Raportointityökalun avulla voi myös tarkastella viiteen hyvinvoinnin osa-alueeseen liitettyjä Mitä seuraavaksi –kysymyksiä. Kysymysten avulla ohjelman strategista tasoa viedään kohti palveluiden arjen tekemistä.

Tiedot pohjautuvat THL:n kouluterveyskyselyyn.

Kuva 8. Raportointityökalun yleisnäkymä hyvinvoinnin osa-alueiden kautta

7 Toimeentulon vaikeudet haastavat pärjäämisen

Kuten tämän ohjelman johdannossa todetaan yksi Unicefin kestävän kehityksen tavoitteista on köyhyyden poistaminen. Köyhyys on ongelma, joka tuntuu myös Suomessa ja Hämeenlinnassa.

Taloudellisen turvan puute on perussyynä moniin muihin lasten kohtaamiin riskeihin. Suomen lapsiköyhyysastetta ei ole saatu alenemaan yli 10 prosentin tasolta. Tosin lapsiköyhyys on saatu kääntymään laskuun esimerkiksi mahdollistamalla yksinhuoltajien työssäkäynti ja kohtuullistamalla asumiskustannuksia. (Lapsen aika, Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040)

SOTKANET:n tilastojen mukaan Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana lasten pienituloisuusaste on ollut jatkuvasti yli 12 prosenttia (Hämeenlinnassa yli 10 prosenttia). Samalla ajanjaksolla Hämeenlinnassa toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrä on noussut 5 prosenttia. Kehityskulku on selvä uhka lapsen hyvinvoinnille ja sosiaalisille suhteille.

Lapsen aika raportin mukaan lapsiperheiden köyhyyteen puuttumalla estetään terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien ongelmien kasautumista. Raportin mukaan perheitä ja lapsia pitää tukea ennaltaehkäisevästi, oikea-aikaisesti ja ajoissa heidän tarpeisiinsa sopivalla tavalla. Perheitä tuetaan eri ohjelmilla, jotka koskevat esimerkiksi taloudellisia etuuksia, verovähennyksiä, lasten ja perheiden palveluja sekä vanhempainvapaita. Raportissa todettu lähtökohta on kunnissa yleisellä tasolla hyväksytty, mutta konkreettisten tekojen löytyminen tilanteen ratkaisemiseksi yksin kuntatasolla on haastavaa.

Toimeentulon haasteet vaikuttavat selkeästi lasten ja nuorten hyvinvointiin kuten yllä on todettu. Ratkaisujen löytäminen perheiden taloudellisiin haasteisiin on kuntatasolla kuitenkin vaikeata, joten erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, miten lapsia ja nuoria voidaan tukea hyvinvoinnin eri osa-alueiden kautta. Hyvinvoinnin osa-alueita tukemalla ennaltaehkäistään osaltaan toimeentulon haasteista johtuvia ongelmia.

Raportointityökalun sivulehdellä Lapsiköyhyys voi keskeisten indikaattoreiden avulla perehtyä siihen miten Hämeenlinna kaupunkina suhteutuu muihin alueisiin toimeentulon haasteissa.

8 Strategisista lähtökohdista tekemiseen hyvinvoinnin osa-alueet huomioon ottaen

Kaupungin eri palveluissa tehtävä työ konkretisoi ohjelman päätavoitteen, Hämeenlinna on lapsiystävällinen kunta, saavuttamista. Konkretisoinnissa on tukena aiemmin kuvattu raportointityökalu, joka yhdistää onnellisuuden käsitteen hyvinvoinnin osa-alueisiin.

Ohjelman tavoite ja teemat (onnellisuus sekä viisi hyvinvoinnin osa-aluetta) viedään palvelujen arkeen yhteistyössä kaupungin toimialojen, muiden palveluntuottajien ja yhteistyökumppanien kesken. Strategia- ja kehittämispalvelut seuraavat ja tukevat toimialoja tässä työssä järjestämällä työpajoja ja koulutusta. Toimialajohto vastaa, että ohjelma otetaan huomioon valmisteltaessa lautakuntien tavoitteita ja arjen johtamisen tavoitteita. Ohjelmatyön edistymisestä viestitään aktiivisesti kaupungin eri viestintäkanavissa.

Käynnissä oleva lapsiin ja nuoriin liittyvä kehittämistyö toteuttaa tämän ohjelman tavoitetta ja teemoja.

Meneillään olevaa kehittämistyötä ovat mm.

- SIHY- SOTE-yhteistyö
- Varhaiskasvatuksessa tehtävä kehittäminen, jossa tavoitteina ovat pitkäkestoiset ihmissuhteet ja jatkuvuus, yhteisöllisyys sekä vuorovaikutusosaamisen lisääminen
- Koulujen hyvinvointia vahvistavan toimintakulttuurin kehittäminen, oikeus oppia, kiusaamisen ehkäiseminen
- Lastensuojelun systemaattisen mallin, perhekeskustoimintamallin ja eropalveluiden kehittäminen
 - Meneillään oleva lapsiperheiden palveluiden muutosprojekti, jonka lopputavoitteena on lasten sijoittamisen tarpeen väheneminen ja lastensuojelun kustannusten vähentäminen. Etenemistä raportoidaan säännöllisesti KH:lle osana talouden tasapainottamisen ohjelmaa
- Kaupunkirakenteen tavoite rakentaa kaupunki, joka tukee sosiaalista kestävyttä lasten näkökulmasta, on saavutettava ja turvallinen lapsille, on kokemuksellinen ja tarjoaa leikin ja olemisen paikkoja

Seuraavissa kappaleissa on kuvattu toimialojen tavoitteita, joilla ohjelmaa viedään käytäntöön. Nämä tavoitteet päivittyvät ja tarkentuvat vuosittain.

8.1 Kaupunkirakenteen toimiala

Kaupunkirakenteen ajattelun lähtökohta on ”Hyvä kaupunkiympäristö lapselle on hyvä kaikille”.

Kaupunkirakenteen lapsiystävälliset tavoitteet

Kaupunkirakenne tukee sosiaalista kestävyttä lasten näkökulmasta

- Lapset ja nuoret näkyvät kaupunkiympäristössä tasaveroisin kaupunkilaisina
 - Kaupunkiympäristössä on tilaa kaikille
 - Kansalaisyhteiskuntaa vahvistetaan
-

- Kaupunkiympäristö vähentää eriarvoistumista
 - Oleskelupaikkoja tehdään erilaisille lasten ja nuorten ryhmille
 - Nuorten oleskeluun tehdään erityisiä paikkoja

Kaupunkiympäristö on saavutettava ja turvallinen lapsille

- Suunnittelun lähtökohtana on lasten ja nuorten liikkuminen: joukkoliikenne, kävely ja pyöräily:
 - Joukkoliikenteen lipputuotteet ovat houkuttavia lapsiperheille ja nuorille
 - Keskustan kävely-ympäristöä parannetaan
 - Pääpyöräilyverkkoa kehitetään aktiivisesti
 - Tutkitaan lasten ja nuorten matkaketjut
 - Parannetaan harrastuksiin liittyvää omatoimista liikkumista
- Lapset ja nuoret otetaan mukaan keskeisesti heitä koskevaan valmisteluun
- Koulujen lähialueet ovat lasten alueita
- Lasten tiloissa lapset ovat lähtökohtana suunnittelussa

Kaupunkiympäristö on kokemuksellinen ja tarjoaa leikin ja olemisen paikkoja

- Alueiden suunnittelussa huomioidaan vapaan leikin paikat kaupunkiympäristössä
 - Kaupunkiympäristössä pyritään vaihtelevuuteen ja yllätyksellisyyteen
 - Luonnon monimuotoisuutta lisätään
 - Tuetaan oikopolkujen ja vaihtoehtoisten reittien syntymistä
 - Vahvistetaan omistajuutta sallimalla mm. majojen rakentamista
 - Jätetään lumikasoja leikkeihin
-

- Varmistetaan pihapelaipaikkojen riittävyys eri puolilla kaupunkia

8.2 Sivistyksen ja hyvinvoinnin sekä sosiaali- ja terveystalvelujen toimialan horisontaalisen yhteistyön tavoitteet

Horisontaalisen (SIHY SOTE) yhteistyön tavoitteet

Lapsen ja perheen tuen tarpeista tehdään yhdessä suunnitelma, jossa on määritelty tavoitteet ja tukitoimet

Kohtaamisen taitojen ja mahdollisuuksien edistäminen

- Tehdään kohtaamisesta tärkeää
- Varmistetaan, että jokaisella lapsella ja nuorella on aikuisia, jotka ovat jokapäiväisessä arjessa kiinnostuneita siitä, miten heillä menee
- Huolehditaan, että yhteisöissä on aikaa ja tilaisuuksia pysähtyä lapsen ja nuoren asioiden ääreille
- Luodaan rakenteita ja tilanteita, joissa lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan yhteisöjen toimintaan

Kiusaamisen ehkäiseminen

- Jokaisessa koulussa on kiusaamisen vastainen ohjelma
- Vahvistetaan lasten keskinäistä vuorovaikutusta

8.3 Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala

SIHY –toimialan tavoitteita ja painopisteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi

- Kiusaamisen ehkäiseminen: jokaisessa koulussa on kiusaamisen vastainen ohjelma
 - Jokainen kohtaaminen on laadukas ja kaikki huomioidaan, kohtaamisen kulttuurin ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen kouluissa
-

- Lasten ja nuorten kanssa toimivat aikuiset pysyvät mahdollisuuksien mukaan samoina, jatkuvuus ihmissuhteissa
- Kaikki lapset ja nuoret saavuttavat tarpeelliset tiedot ja taidot, saavat jatko-opintopaikan ja suorittavat toisen asteen toisen asteen opinnot
- Oppimistulokset ovat valtakunnan keskiarvon yläpuolella
- Edistetään harrastamisen mahdollisuuksia, tavoitteena vähintään yksi harrastus kaikilla lapsilla ja nuorilla
- Kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua kulttuuritoimintaan ARX:n ja kulttuuripolun kautta
- Palvelupolut varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen rakennetaan sujuviksi
- Tilat ovat turvallisia ja terveellisiä - investointiohjelmaa edistetään suunnitellusti yhdessä kaupunkirakenteen kanssa
- Vuorovaikutusosaamisen lisääminen varhaiskasvatuksessa
- Leikki- ja oppimisympäristöjen kehittäminen
- Kirjasto on monipuolinen lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelu

8.4 Sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiala

SOTE-toimialan tavoitteita ja painopisteitä

- Tartutaan lasta koskeviin huolenaiheisiin
 - Tukityöskentelyssä otetaan mukaan lapselle tärkeät kasvuyhteisöt: koti, varhaiskasvatus ja koulu
 - Työskentelyssä kuunnellaan lapsen mielipiteitä ja kokemuksia ja toimitaan lapsilähtöisesti
-

- Työskennellään koko perheen näkökulmasta kaikkien perheenjäsenten kanssa, huolehditaan vanhempien tuentarpeista
- Toimitaan yhden yhteydenoton periaatteella, ei luukuteta
- Panostetaan vauva-aikaan ja hyvän kiintymyssuhteen syntymiseen

9 Seuranta ja arviointi

Ohjelman päätavoitteeksi on asetettu lapsiystävällinen Hämeenlinna. Lapsiystävällisyyttä Hämeenlinnassa seurataan paitsi Unicefin Lapsiystävällinen kunta –tunnustukseen liitettyjen mittareiden kautta myös tämän ohjelmatyön onnellisuus-käsitteeseen liitettyjen hyvinvoinnin osa-alueiden avulla. Seurannassa hyödynnetään ohjelmassa kehitettyä raportointityökalua.

Onnistumista hyvinvoinnin osa-alueiden edistämisessä arvioidaan vuosittain tehtävällä kyselyllä. Tulokset saadaan parittomina vuosina tehtävästä THL:n kouluterveyskyselystä ja parillisina vuosina Hämeenlinnan kaupungin tekemästä omasta kyselystä.

Vuosittain toteutetaan toimintakertomuksen yhteydessä onnistumisen arviointi. Vuosittainen onnistumisen arviointi tilinpäätöksessä muodostaa ohjelman raportoinnin. Arvioinnin lähtökohdat on kuvattu kappaleessa 4.1.

Arvioinnin perusteella suunnataan kuluvan ja/tai tulevan vuoden toimenpiteitä.

Valtuustokauden arviointi tuotetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Arvioinnissa tarkastellaan toteutunutta muutosta hyvinvoinnin viidellä osa-alueella. Arvioinnin ja päivitetyn tilannekuvan perusteella valitaan valtuustokauden painopisteet. Lautakunnat suunnittelevat omat tavoitteet ja toimenpiteet painopisteittäin.

10 Jatkokehitys

Olemassa olevan tutkimuksen mukaan ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat tehokkaimpia silloin, kun ne kohdistuvat lapsen varhaisiin kehitysvaiheisiin (vastasyntyneet, leikki-ikäiset). Lapsen tai perheen hyvinvointia uhkaavien ongelmien syntymistä voidaan ehkäistä ja niiden vakavoitumista lievittää, kunhan tuen tarve havaitaan riittävän varhain. Tässä kehitysvaiheessa neuvola- ja

varhaiskasvatuspalveluilla on merkittävä rooli tuen havaitsemisessa ja sen saamisessa oikea-aikaisesti. Tämän ohjelman yhteydessä rakennetun raportointityökalun taustadata tullaan laajentamaan jatkossa siten, että työkalulla voidaan tarkastella myös alle kouluikäisten hyvinvoinnin tilaa.